

Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi
Kastamonu University Journal of Faculty of Economics and
Administrative Sciences

Aralık 2022 Cilt: 24 Sayı:2
 iibfdergi@kastamonu.edu.tr

Başvuru Tarihi / Received: 04.06.2022
Kabul Tarihi / Accepted: 03.12.2022
DOI: 10.21180/iibfdkastamonu.1126214

Güneydoğu Asya'da Bölgesel Siyasetin Temel Dinamikleri Kapsamında Myanmar Dış Politikasının Analizi

Müge YÜCE¹

Öz

Asya-Pasifik Bölgesi'nde güncel siyasi dinamikler, büyük güç politikaları kapsamında yeniden şekillenmektedir. Çin ve Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'nin bölgedeki nüfuz alanlarını kuvvetlendirmeye yönelik stratejileri, Güneydoğu Asya'nın küçük ve orta büyüklükteki devletleri için eş zamanlı fırsat ve riskleri beraberinde getirmektedir. Hint Okyanusu'na açılan stratejik konumu sebebiyle Myanmar, büyük güçler arasındaki rekabetin yarattığı fırsat ve risklerden doğrudan etkilenmekte, bu doğrultuda dış politikasını yeniden şekillendirmektedir. Bu çalışma, bölgede artan güç rekabetinin yarattığı temel dinamikler kapsamında Myanmar'ın dış politika tercihlerine odaklanmaktadır. Ulaşılmak istenen temel amaç, bölgedeki güç rekabetinin Myanmar'ın dış politikasına ve özellikle Çin ile ilişkilerine etkisini ortaya çıkarmaktır. Bu kapsamda çalışmada öncelikle büyük güçler arasındaki rekabetin Myanmar dış politikasına etkisi, Uluslararası İlişkiler literatüründeki dengeleme (balancing), peşine takılma (bandwagoning) ve korunma (hedging) stratejileri temelinde incelenmiştir. Daha sonra bölgedeki rekabetin Myanmar'ın Çin'e yönelik dış politikası üzerine etkileri tarihsel süreç içerisinde ve ilk kısımda ele alınan stratejiler kapsamında açıklanmaya çalışılmıştır. Çalışmada belirlenen amaca ulaşmak için Myanmar ve Çin'in resmi dış politika belgeleri ile uluslararası literatürde daha önce ortaya konmuş kaynaklar incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre Myanmar, bölgedeki güç rekabetinden faydalanarak Çin ve ABD karşısında korunma ve dengeleme politikaları izlemekte ve bağımsızlığını korumaya çalışmaktadır. Ancak ABD öncülüğünde yaptırımlara maruz kalması, Myanmar'ın Çin'in peşine takılma stratejisi izlemesine yol açmaktadır. Bu strateji Myanmar'ın kuruluş felsefesinde yer alan bağımsız ve bağlantısız politikadan uzaklaşmasına ve ülke içindeki siyasi kırılma riskini pekişmesine sebep olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Güneydoğu Asya, Myanmar, Çin, Dengeleme, Peşine Takılma

Jel Kodu: F52, F59

Myanmar's Foreign Policy Analysis in the Context of the Basic Dynamics of Regional Politics in Southeast Asia

Abstract

Current political dynamics in the Asia-Pacific Region are being reshaped within the scope of great power politics. Foreign policies of China and the United States of America (USA) to expand their spheres of influence in the region bring along simultaneous opportunities and risks for the small and medium-sized states of Southeast Asia. Due to its strategic location, a gateway to the Indian Ocean, Myanmar is directly affected by power competition between the great powers and reshapes its foreign policy accordingly. This study focuses on Myanmar's foreign policy in the context of the basic dynamics created by increasing power competition. The main aim is to reveal the effect of power competition in the region on Myanmar's foreign policy and especially on its relations with China. In this context firstly, the effect of the competition between the great powers on Myanmar's foreign policy was examined on the basis of balancing, bandwagoning and hedging strategies in the International Relations (IR) literature. Then, the effects of power competition on Myanmar's foreign policy towards China were tried to be explained in the historical process and within the scope of the aforementioned strategies. To achieve the main aim of the study, the official foreign policy documents of Myanmar and China and articles previously revealed in the IR literature were examined. According to the findings, Myanmar is trying to maintain its independence by taking advantage of power competition in the region by following balancing and hedging strategies against China and the USA. However, US-led sanctions on Myanmar cause the country turn to China and follow a bandwagoning strategy. This strategy causes Myanmar to move away from the independent and non-aligned policy in its founding philosophy and to reinforce the political fragility within the country.

Keywords: Southeast Asia, Myanmar, China, Balancing, Bandwagoning

Jel Codes: F52, F59

¹ **Sorumlu Yazar/Corresponding Author:** Dr. Öğr. Üyesi, Atatürk Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, Erzurum, Türkiye.
E-posta: muge.yuce@atauni.edu.tr **Orcid no:** 0000-0002-7593-6060

Extended Abstract

Introduction

Rising in the international economic and political system, China has initiated its active foreign policy strategies in different regions such as Africa, Latin America and the Middle East. This active foreign policy has caused a perception of threat, particularly by the regional and global powers. In this context, the Asia-Pacific Region is one of the prominent regions where the rise of China is perceived as a threat due to the fact that the region has been exposed to China's hegemony in history. Currently, China claims sovereignty over the South China Sea and Taiwan with aggressive rhetoric. As a concomitant of these factors, the increasing threat perception brings the countries of the region together against China and the regional policy is reshaped within the framework of great power competition.

Regional politics gradually began to be shaped by security concerns, making the foreign policy preferences of small and medium-sized states in Southeast Asia a strategic element. In this context, Myanmar is becoming an increasingly important country in the power competition due to its strategic location and energy resources. Rising power competition in the region allows Myanmar the opportunity to benefit from the rivalry for its national interest. For instance, Myanmar has tried to decrease its over-dependency on China while maintaining bilateral relations with her. To balance China, the Myanmar government which was in power between 2011 and 2021, initiated political and economic reforms, adopted a multilateral strategy in its foreign policy, and improved its relations with the USA and other Western countries. However, with the military coup in February 2021, this process was reversed, and Myanmar's domestic and foreign policy entered the process of change.

The projection of Myanmar's foreign policy in the great power rivalry in the Asia Pacific is increasingly considered a key element that will shape the regional order. This study examines Myanmar's foreign policy strategies by focusing on its relations with China. The study aims to reveal the effect of great power competition in the region on Myanmar's foreign policy, especially its relations with China. In this context, firstly, the effect of the competition between the great powers on Myanmar's foreign policy was examined on the basis of balancing, bandwagoning and hedging strategies in the International Relations (IR) literature. Then, the effects of the power competition on Myanmar's foreign policy towards China were tried to be explained in the historical process and within the scope of the aforementioned strategies.

Method

To achieve the main aim of the study, the official foreign policy documents of Myanmar and China and articles previously revealed in the IR literature were examined.

Result and Discussion

In this study, China-Myanmar relations, which will play an effective role in the future of the regional order to be established in the Asia-Pacific, are analyzed within the historical development process and through the foreign policy strategies of small-medium-sized states. Myanmar has been exposed to the colonization policies of various regional and foreign powers throughout history. For this reason, the founding leaders of the country based their foreign policy on principles of independence and non-alignment with the influence of this historical heritage. As revealed in the study, the foundation philosophy and basic foreign policy of the state in the 1949-1962 period were formed by focusing on not taking part in the bipolar structure of the Cold War. However, the multi-ethnic structure of the country, the lack of a culture of reconciliation between political parties and the successive military coups have led to the deepening of Myanmar's chronic economic problems. To overcome the economic challenges, Myanmar has initiated a policy of economic and financial openness and improved bilateral relations with great powers.

Due to protect its independence, Myanmar tried to maintain a certain distance from great powers in terms of its economic and political relations and preferred the hedging strategy. However, especially during the military coups in the country, Myanmar was exposed to heavy sanctions by Western countries. In order to get out of the economic bottleneck created by this isolation, Myanmar has tried to create an alternative to Western countries by improving its relations with China. As a result, Myanmar adopted the bandwagoning strategy and came closer to China from 1988 to 2011. As its dependency on China increased, Myanmar tried to balance China with Western countries. In this context, Myanmar gave importance to multilateral diplomacy between 2011 and 2021 and returned to a balancing strategy which let the country benefit both China and other great powers in its relations and adopt the principle of not confronting any great power in this process.

With the last military coup in the country in 2021, Myanmar was exposed to heavy sanctions by Western countries. In this context, Myanmar's foreign policy strategy will be crucial for the regional order in the near future. Myanmar's cooperation is becoming increasingly important for China in the face of common defence mechanisms against it. In this framework, China will continue its policy of providing political and economic support to Myanmar. However, the increasing dependence on China and the increasing anti-Chinese demonstrations in the country will increase the vulnerability of Myanmar in domestic politics if it maintains a bandwagoning strategy towards China. To maintain its existence as an independent and sovereign country, it needs to use the increasing competition between

the great powers in the Asia-Pacific for its own benefit and to position itself at an equal distance against China and the USA with a sustainable hedging strategy.

GİRİŞ

Güneydoğu Asya'nın önemli stratejik konumu ve doğal enerji kaynakları potansiyeli ile öne çıkan ülkeleri arasında yer alan Myanmar*, 2021 yılının Şubat ayında ordunun yönetime el koyması ile bölgesel ve küresel siyasetin gündeminde üst sıralara yerleşmiştir. 1962 ile 2010 yılları arasında askerî yöneticilerin iktidar gücünü elinde bulundurduğu Myanmar'da 2011 yılında yönetim sivil politikacılara devredilmiş ve ülke içinde demokratikleşme ve liberalleşme yönünde önemli siyasi reformlar başlatılmıştır. Larkin (2012) tarafından "Burma Baharı" (Burmese Spring) olarak tanımlanan bu süreç, uzun yıllardır ülkeye siyasi ve ekonomik yaptırım uygulayan demokratik ülkelerin Myanmar ile ilişkilerini yeniden tanımlamalarını sağlamıştır.

Son yıllarda Çin'in bölgesel politikalarının odak noktasında yer alan Myanmar, Pekin'in ülke üzerinde etkisinin artması ile yalnızca Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve Hindistan gibi ülkeler tarafından değil Myanmar içindeki farklı etnik kökenler tarafından da şiddetli eleştirilere maruz kalmıştır. Çin'in "birkaç sadık dostundan biri" veya "yapay bir Çin uydusu" olarak tanımlanan Myanmar (Zhao, 2014, s. 1), son yıllarda Çin karşıtı gösteri ve protestolar ile bölgesel dinamiklerin yakın gelecekte değişebileceğine işaret etmektedir. Nitekim 2010 yılından sonra Çin'in Myanmar üzerindeki etkisinin azalmaya başlaması, Güneydoğu Asya ülkeleri ile bölge dışı aktörlerin dış politikalarını artan "Çin tehdidi" algısı kapsamında yeniden şekillendirdikleri döneme rastlamıştır.

1978 yılında başlattığı ekonomik reform ve dışa açılım politikaları sonrasında Çin, küresel ekonomik ve siyasi sistemde etkin bir güç olarak kabul edilmeye başlanmıştır. İlk kez 1993 yılında net enerji ithalatçısı ülke konumuna gelen Çin'in enerjide ithalata bağımlılık oranı giderek artmış ve enerji arz güvenliği ilk kez Hu Jintao** döneminde ulusal güvenlik unsuru olarak kabul edilmiştir. Artan enerji ihtiyacı kapsamında Afrika, Latin Amerika ve Ortadoğu gibi bölgelerde aktif dış politika stratejileri izlemesi, bölgesel ve küresel güçler tarafından Çin'in yükselişinin bir tehdit unsuru olarak algılanmasına yol açmıştır. Bu kapsamda Asya-Pasifik Bölgesi Çin'in tarihsel etki alanı içerisinde olması, Güney Çin Denizi ve Tayvan üzerindeki egemenlik iddialarını giderek daha agresif söylemlerle dile getirmesi gibi sebeplerle Çin'in yükselişinin tehdit olarak algılandığı bölgelerin başında gelmektedir. Artan tehdit algısı bölge ülkelerini Çin'e karşı bir araya getirmekte ve bölgesel politika büyük güç rekabeti çerçevesinde yeniden şekillenmektedir.

Çin'in artan etkisini kontrol altına almak üzere bir araya gelen devletler açık denizlerin serbestliği, hukukun üstünlüğü ve demokrasi gibi ortak değerlere dayanan Serbest ve Açık Hint-Pasifik (Free and Open Indo-Pacific-FOIP) vizyonunu gerçekleştirmeye çalışmaktadırlar. Çin tarafından temsil edilen değerlere ve bölgesel düzen tasarımı karşı teşvik edilen Serbest ve Açık Hint-Pasifik vizyonunu gerçekleştirmek üzere Avustralya, Hindistan, Japonya ve ABD tarafından oluşturulan dördü diyalog mekanizması, 2021 yılında resmî olarak QUAD adı altında stratejik güvenlik diyaloguna dönüştürülmüştür. QUAD ülkeleri ve Avrupa Birliği (AB) bu kapsamda Güneydoğu Asya'daki Vietnam, Filipinler, Singapur ve Malezya gibi ülkelerle ilişkilerini stratejik açıdan geliştirmekte, iş birliği alanlarını genişletmeye yönelik süreçleri hızlandırmaktadır. AB'nin Singapur ile serbest ticaret anlaşması imzalaması, Japonya'nın 2020 yılında Vietnam'a 200 milyon yen, 2021 yılında ise Güneydoğu Asya Ülkeleri Birliği (ASEAN) ülkelerinin enerji projelerine 10 milyar

* 1988 yılına kadar resmî adı Burma olan ülke adı, 1989 yılında yönetimde yer alan askerî kadrolar tarafından Myanmar olarak değiştirilmiştir. Bu çalışma boyunca ülkenin 1989'dan itibaren benimsediği Myanmar adı kullanılacaktır.

** Hu Jintao, 2002-2012 yılları arasında Çin Komünist Partisi Genel Sekreteri olarak Çin'in Devlet Başkanlığı görevini yürütmüştür.

dolarlık yardım paketleri açıklaması, Hindistan'ın bölge ülkeleri ile ilişkilerini ASEAN üzerinden kurumsallaştırmaya çalışması gibi gelişmeler QUAD üyesi olmayan bölge ülkelerinin Çin'in karşısında konumlanabilmesini sağlamaya yönelik girişimler olarak değerlendirilmektedir. (Abbondanza, 2022:422; He & Feng, 2020:166).

Bu gelişmeler göz önünde bulundurulduğunda Güneydoğu Asya'da bölgesel siyaseti şekillendiren temel dinamiğin Çin'in artan etkisi ile bu etkiyi sınırlandırmaya çalışan güçler arasındaki rekabet olduğu görülmektedir. Bölgesel siyasetin giderek güvenlik kaygıları üzerinden şekillenmeye başlaması, Güneydoğu Asya'da yer alan küçük ve orta büyüklükteki devletlerin dış politika tercihlerini stratejik bir unsur haline getirmiştir. Bu kapsamda Myanmar, sahip olduğu stratejik konum ve enerji kaynakları sebebiyle bölgedeki güç rekabetinde giderek önem kazanan bir ülke haline gelmektedir. Bölgede artan güç rekabetini ulusal çıkarlarına yönelik bir avantaja dönüştürmek isteyen Myanmar, Çin ile ilişkilerini sürdürürken aynı zamanda bu ülkeye olan tek taraflı bağımlılığını azaltmaya çalışmıştır. 2011-2021 yılları arasında demokratik seçimlerle iş başına gelen Myanmar yönetimi ülkede siyasi ve ekonomik reformları başlatmış, dış politikasında çok taraflılık stratejisini benimsemiş, ABD ve diğer Batılı ülkelerle ilişkilerini geliştirmiştir. Ancak 2021 yılının Şubat ayında gerçekleşen askerî darbe ile bu süreç tersine dönmüş, Myanmar'ın iç ve dış politikası değişim sürecine girmiştir (Reny, 2022:137-144).

Askerî darbe ile dış politikası önemli bir kırılmaya uğrayan Myanmar'ın bölgedeki güç rekabetinde ne yönde konumlanacağı, bölgesel düzeni şekillendirecek önemli bir unsur olarak kabul edilmektedir. Bu çalışmada Myanmar'ın dış politika tercihleri Çin ile ilişkilerine odaklanılarak ele alınmaktadır. Çalışmada ulaşılmak istenen amaç, bölgedeki büyük güç rekabetinin Myanmar'ın dış politikasına ve özellikle Çin ile ilişkilerine etkisini ortaya çıkarmaktır. Bu amaca ulaşmak için Myanmar ve Çin'in resmî dış politika belgeleri ile uluslararası literatürde daha önce ortaya konan kaynaklar incelenmiştir. Çalışmada öncelikle Myanmar'ın dış politika tercihlerini açıklamak üzere Uluslararası İlişkiler literatüründeki dengeleme (balancing), peşine takılma (bandwagoning) ve korunma (hedging) stratejileri üzerinden ele alınmıştır. Bu incelemeden sonra Myanmar-Çin ilişkileri kronolojik olarak ele alınmış ve Myanmar'ın Çin'e yönelik dış politika tercihleri ilk kısımda yer verilen stratejiler kapsamında açıklanmaya çalışılmıştır.

1. BÜYÜK GÜÇ REKABETİNİN MYANMAR'IN DIŞ POLİTİKA STRATEJİLERİNE ETKİSİ

Asya-Pasifik coğrafyası içerisinde kendine özgü dinamikleri olan bir alt bölge olarak kabul edilen Güneydoğu Asya*, Çin ve Batılı ülkeler arasındaki güç rekabetinden en fazla etkilenen jeo-stratejik alanların başında gelmektedir. Tarihsel olarak Çin ve Hint medeniyetlerinin etkisi altında olan Güneydoğu Asya, 21. Yüzyılda ASEAN* üzerinden küresel sistemde etki kapasitesine sahip bölgesel güç merkezlerinden birisi olarak kabul edilmektedir. ASEAN'ın bölgesel ve küresel gelişmelerde oynayabileceği rol ve sahip olduğu potansiyel, ABD ve AB'nin birlik üyesi ülkelerle ilişkilerini stratejik bir seviyeye taşıma iradelerini kuvvetlendirmektedir. Nitekim ASEAN'ı oluşturan Güneydoğu Asya üyesi ülkeler, Çin ve ABD arasındaki rekabet arasında önemli bir çıkmaza girmekte, bu rekabetin yarattığı baskılarla dış politikalarına yön vermeye çalışmaktadırlar. Bölgedeki büyük güç rekabetinin yarattığı bu baskı aynı zamanda Güneydoğu Asya'da yer alan devletler

* Güneydoğu Asya; Kamboçya, Laos, Tayland, Vietnam, Myanmar, Malezya, Endonezya, Filipinler, Singapur, Brunei ve Doğu Timor olmak üzere on bir ülkeyi kapsamaktadır.

* ASEAN (Güneydoğu Asya Ülkeleri Birliği), 1967 yılında Endonezya, Malezya, Filipinler, Singapur ve Tayland'ın kurucu üye olduğu ve bölgede ekonomik büyüme, toplumsal ilerleme ile kültürel gelişmeyi hızlandırarak Güneydoğu Asya ülkeleri arasında eşitlik ve iş birliği ruhunu yaymayı amaçlayan bir bölgesel örgüttür. ASEAN, 1984'te Bruney, 1995'de Vietnam, 1997'de Laos ve Myanmar, 1999 yılında Kamboçya'nın katılımıyla şuanda 10 üyeli bir örgüt halini almıştır. ASEAN'ın bölgesel güvenlik ve düzenin inşasındaki rolünü ele alan ayrıntılı bir okuma için bkz. Jones, D. M. & Smith, M. L. R. (2007). Making Process, Not Progress: ASEAN and the Evolving East Asian Regional Order. *International Security*, 32(1), 148-184.

için eş zamanlı fırsatlar ve riskleri beraberinde getirmektedir.

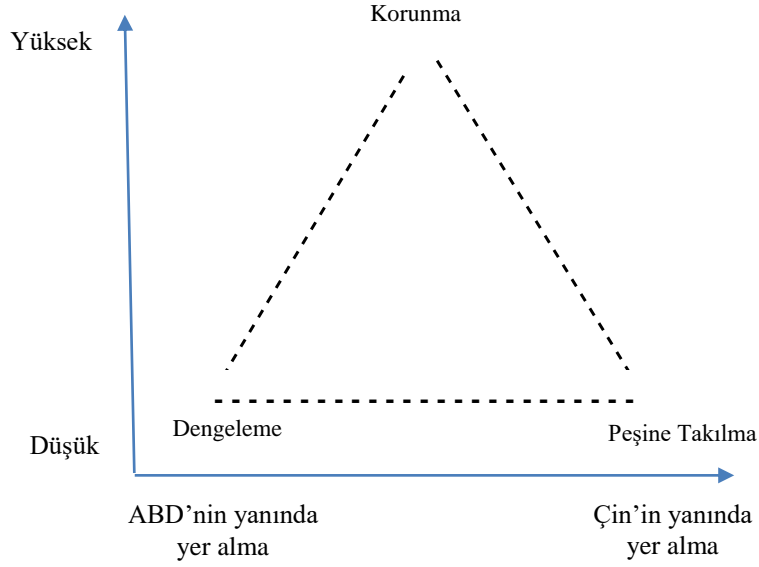
Bölgede yer alan devletler bir yandan Çin'in artan agresif tutumuna karşı küresel güçlerle Çin'i dengeleme fırsatı bulurken, diğer yandan ekonomik anlamda tek taraflı Çin'e bağımlılıkları bu devletlerin küresel güçlerle sıkı bir ittifak içerisine girmesini zorlaştırmaktadır. Bu kapsamda Güneydoğu Asya devletlerinin Asya-Pasifik'te artan güç rekabeti çerçevesinde nasıl bir dış politika stratejisi geliştirecekleri, son yıllarda Uluslararası İlişkiler çalışmalarının en çok odaklandığı konulardan birisi olmuştur. Güneydoğu Asya'da yer alan ve QUAD güvenlik diyalogu dışında kalan bölge ülkelerinin dış politikalarının giderek önem kazanmasının temel sebebi, bu ülkelerin bireysel ve kolektif davranışlarının bölgede devam eden büyük güç rekabetini etkileme potansiyeline sahip olmasıdır (Jung, Lee & Lee, 2021:54). Bu sebeple son dönemde bölge ülkelerinin dış politikaları, Çin ve ABD arasındaki güç rekabeti çerçevesinde farklı boyutlarıyla ele alınmıştır.

Myanmar'ın da içinde yer aldığı Güneydoğu Asya ülkeleri, kendilerini çevreleyen diğer bölge devletleri ile kıyaslandığında küçük ve zayıf devletler olarak tanımlanmaktadır (Jung vd., 2021:62). Nitekim bölge devletlerinin ABD ve Çin'e yönelik tutumları, Uluslararası İlişkiler'de büyük güç politikalarına karşı egemenliğini korumaya çalışırken aynı zamanda büyük güçler arasındaki rekabetten maksimum faydayı sağlamaya çalışan küçük-orta büyüklükteki devletlerin dış politika stratejileri kapsamında işlenmiştir. Bu konuyu ele alan çalışmalar arasında bölgesel dinamikleri açıklamak için en çok kullanılan teorik açıklamalar dengeleme (balancing), peşine takılma (bandwagoning) ve korunma (hedging) stratejileri olmuş, bu stratejiler Endonezya, Güney Kore, Vietnam, Avustralya gibi ülkeler üzerinden analiz edilmiştir (Jung vd., 2021; Emmers & Teo, 2015; Ikenberry, 2015).

Bu ülkelerin yanında Myanmar, son dönemde bölgesel rekabete etkisi ve büyük güçler için taşıdığı stratejik önem açısından birçok akademik çalışmanın konusu olmuştur. Bu çalışmalardan bazılarında Myanmar dış politikası, Çin ve ABD karşısında izlediği korunma stratejisi açısından ele alınmıştır (Fiori & Passeri, 2015; Peng, 2021; Kobayashi & King, 2022). Korunma politikası (hedging), belirsizliğin yoğun olduğu durumlarda, büyük güçlerden hiçbirisini karşısına almaksızın sürdürülen "düşük yoğunluklu bir dengeleme politikası" olarak tanımlanmaktadır (Roy, 2005:311). Güney ve Doğu Asya devletlerinin Çin'in yükselişine ve artan bölgesel hâkimiyetine karşı, peşine takılma ve dengeleme politikası yerine korunma politikası izledikleri kabul edilmektedir (Kobayashi & King, 2022:1; Huang, 2015:190). Nitekim bölgenin yükselen gücü olarak kabul edilen Çin'in niyetlerine ve ABD tarafından sağlanan siyasi/ekonomik desteklerin sürdürülebilirliğine güvenemeyen Güneydoğu Asya devletleri, Çin ile ekonomik ve siyasi alanlarda iş birliğini güçlendirirken ABD ile de güvenlik alanında iş birliği yaparak kendilerini her iki tarafa karşı koruma altına almaya çalışmaktadırlar (Lim & Cooper, 2015:697; Jung vd., 2021:56).

Myanmar dış politikasını Çin ile geliştirdiği ekonomik-siyasi iş birliğine odaklanarak inceleyen çalışmalar ise Myanmar yönetiminin dış politika yönelimini peşine takılma stratejisi bağlamında açıklamaktadırlar (Haacke, 2011). Küçük ve orta büyüklükteki devletlerin ulusal güvenliklerini sağlamak adına tercih edebilecekleri dış politika tutumu olarak kabul edilen peşine takılma stratejisi (bandwagoning) iki farklı şekilde tanımlanmaktadır. Bunlardan ilki, peşine takılma stratejisini tehdidin kaynağı olarak görülen yükselen güç ile ittifak yapmak şeklinde tanımlanmaktadır. Buna göre yükselen gücün peşine takılan devlet, bu ülkeden gelecek olası bir saldırıdan korunmaya çalıştığı için bu devlet ile ittifak yolunu seçmektedir (Walt, 1987:17). Diğer bir tanıma göre ise peşine takılma stratejisi, herhangi bir saldırı durumunda maruz kalınacak

kayıplardan korunmayı değil olası kazançları hedeflemekte ve sistemi statükodan ziyade değişim yönünde hareket ettirmektedir (Schweller, 1994:72-107). Bu kapsamda Myanmar’da 1970-1988 yıllarında iktidarda olan askerî yönetimin temel dış politikası, Asya Pasifik bölgesinde yükselen ve etki alanı genişleyen Çin ile yakın ilişkiler kurarak, bu devletin yükselişinden fayda sağlamaya veya bu devletten gelebilecek tehditlerden korunmaya çalışmak olarak açıklanmaktadır.

Şekil 1. Güney ve Güneydoğu Asya Ülkelerinin Dış Politika Stratejileri

Kaynak: Lim & Cooper, 2015:712.

Bölgede özellikle Çin ve ABD arasındaki rekabet kapsamında Myanmar dış politikasını dengeleme stratejisi açısından inceleyen açıklamalar da bulunmaktadır. Küresel sistemde hegemonya kurabilecek potansiyel bir gücü, sistemdeki mevcut büyük güçler ile ittifak yaparak dengelemeye çalışmak ve etki alanının yayılmasını önlemeye çalışmak “dengeleme” veya “güç dengesi” politikası olarak tanımlanmaktadır (Huang, 2015:191). Güç dengesi politikasını peşine takılma stratejisinin tam karşısında konumlandıran Kenneth Waltz’a göre dengeleme politikası, büyük güçlerden hiçbirinin diğerinin lider olmasını istemediği durumlarda ortaya çıkmakta, bu büyük güçlerden birisi ile ittifak yapan görece zayıf devletler ise güçlü devletin etkisi altına girmektedir (Waltz, 1979:126). Bu kapsamda Myanmar’da demokratik seçimlerle iş başına gelen ve 2011-2021 yılları arasında iktidarda kalan yönetimin Çin’in yükselişini ABD ve Batılı güçlerle dengelemeye çalıştığı, bu kapsamda bu dönemde ülkedeki ABD etkisinin arttığı öne sürülmektedir.

Bu kapsamda Myanmar’ın 1949-1988 döneminde korunma stratejisi ile bağlantısız bir dış politika izlemeye çalışırken, 1988-2010 döneminde Çin’in peşine takılma stratejisinin benimsendiği ancak 2010 yılından sonra ortaya çıkan siyasi reform süreciyle dengeleme politikasına geçiş yaptığı kabul edilmektedir (Li, 2015:69). 2021 yılında meydana gelen askerî darbe ile Myanmar’ın dış politikasında yeniden Çin’in peşine takılma stratejisine dönüp dönmeyeceği ise önemli bir soru işareti olarak ön plana çıkmaktadır. Bu tür bir dış politika değişikliği, bölgesel ve küresel dengeleri önemli ölçüde değiştirme kapasitesine sahiptir.

2. ÇİN'İN ARTAN BÖLGESEL HÂKİMİYETİ VE MYANMAR DIŞ POLİTİKASI

Myanmar'ın Çin'e yönelik izlediği dış politikayı belirleyen temel unsurların başında ülkenin stratejik konumu ve bu konum sebebiyle tarih boyunca bölgenin hâkim güçleri tarafından sömürgeleştirilmesinin ülke hafızasında bıraktığı olumsuz etkiler gelmektedir. 18. Yüzyılda Çin İmparatorluğu tarafından kuzey toprakları kontrol altına alınan Myanmar, 19. Yüzyılda Britanya tarafından işgal edilmiş, II. Dünya Savaşı'na kadar Britanya sömürge yönetimi altında kalmıştır. II. Dünya Savaşı devam ederken Japonya Myanmar'ı kısa süre ile işgal altında tutmuştur (Myat, 2021:386). 1948 yılında bağımsızlığını kazanan Myanmar*, bu tarihten sonra hiçbir büyük gücün etkisi altına girmemek üzere bağımsız ve bağlantısız bir dış politika ilkesi benimsemiştir (Shang, 2022:88). Myanmar'ın temel dış politika ilkesi olarak bağımsızlık ve bağlantısızlığa vurgu yapması, ülkenin Çin ve Hindistan gibi iki büyük devlete komşu olmasının getirdiği risklerden kaçınmaya yönelik bir politika olarak görülmektedir. Nitekim kurulduğu tarihten bugüne kadar Myanmar, bu ülkelerin bölgesel rekabetlerinden doğrudan etkilenmiştir.

Kurulduğu tarihten yaklaşık yetmiş beş yıl sonra Myanmar dış politikası, yeniden büyük güçler arasındaki rekabetin yarattığı baskı ve avantajlar arasında kalmaktadır. Nitekim Myanmar, son yıllarda Çin'in artan etkisi ve bu etkinin sınırlandırılmasına yönelik küresel güçler tarafından ilan edilen Hint-Pasifik stratejileri arasında kalmış, dış politikasını büyük güç rekabeti doğrultusunda yeniden belirleme sürecine girmiştir. Myanmar'ı seçim yapmaya zorlayan iki temel inisiyatiften bir tanesi Çin tarafından geliştirilen Kuşak Yol İnisiyatifi iken diğeri ABD ve müttefikleri tarafından geliştirilen Hint-Pasifik (Indo-Pacific) stratejisidir. Bu kapsamda 2021 yılında Myanmar'da meydana gelen askerî darbe sonrasında Myanmar'ın Çin'e karşı dış politikasının ne yöne evrileceğini anlamak üzere bu bölümde Myanmar-Çin ilişkileri birinci kısımda ele alınan dış politika stratejileri üzerinden ele alınacaktır.

2.1. 1949-1988 Sınırlı İyi Komşuluk: (Korunma-Hedging Stratejisi)

1948 yılında Soğuk Savaş'ın henüz başladığı dönemde uluslararası sisteme katılan Myanmar, bağımsızlık ve bağlantısızlığı temel dış politika ilkesi olarak kabul etmiş, Doğu ve Batı Bloklarından herhangi birisi içerisinde yer almamıştır. Bu dış politika stratejisinin benimsenmesinde Myanmar'ın sınır komşusu olan Çin'de meydana gelen iç gelişmelerin önemli bir etkisi olmuştur. Myanmar'ın bağımsız bir ülke olarak kuruluşundan yalnızca bir yıl sonra Çin'de devam eden iç savaşı Çin Komünist Partisi (ÇKP) mensubu güçler kazanmış ve Çin Halk Cumhuriyeti (ÇHC) 1949 yılında komünist bir devlet olarak kurulmuştur. Çin iç savaşında komünist güçler tarafından yenilgiye uğratılan Guomintang (Kuomintang-KMT) mensubu milliyetçi Çin güçlerinin önemli bir kısmı Myanmar'a kaçmış ve burada ABD'nin desteğiyle etkili bir alan kurmuşlardır. KMT güçlerinin kendi ülkesinde konumlanmış olması sebebiyle olası bir Çin saldırısından çekinen Myanmar, ÇHC'yi tanıyan komünist olmayan ilk devlet olmuş, en kısa sürede KMT güçlerini ülke dışına göndermiştir. İki ülke arasında diplomatik ilişkilerin kurulduğu bu ilk dönemde Myanmar hükümeti Çin ile ilişkilerini *pauk-phaw* (süt kardeşi) terimi ile nitelemiş, ancak zaman içerisinde ikili ilişkilerde radikal kırılma noktaları yaşanmıştır (Han, 2017:61).

Çin-Myanmar ilişkilerinin bozulmasına yol açan en önemli dinamik, Soğuk Savaş koşulları tarafından belirlenen ve ABD ile Çin'in bölgedeki ideolojik yayılma çabaları sonucunda ortaya çıkan gelişmelerdir. 1950'li yıllardan sonra ABD bölgede komünist ideolojinin yayılmasını önlemek üzere sağ kanat askerî rejimlere destek vermiştir. Bu kapsamda ABD Güney

* Ülke 1948 yılında Burma Birliği adı ile kurulmuş, 1989 yılında ülkenin resmî adı Myanmar olarak değiştirilmiştir.

Kore (1962-1979), Tayvan, Filipinler (1972-1986), Tayland (1957-1988) ve Endonezya'da (1968-1998) sıkıyönetim uygulayan askerî rejimleri desteklemiştir. Bu politikaya karşın Çin, Burma (Myanmar), Tayland ve Filipinler gibi bölge ülkelerinde faaliyet gösteren komünist partilere destek vermiştir (Wong & Yue, 2014:41). ÇHC'nin Maoist ideolojiyi Myanmar'da yaymak üzere Burma Komünist Partisi'ne aktif şekilde destek vermesi Myanmar-Çin ilişkilerinin bozulmasına yol açmıştır. Bu dönem aynı zamanda Myanmar'da ilk askerî darbenin meydana geldiği ve Myanmar dış politikasının yeni bir yöne evrildiği sürecin başlangıcı olmuştur. 1962 yılında iktidara gelen Ne Win liderliğindeki cunta yönetimi, izolasyonist bir dış politika benimseyerek dış dünya ile bağlarını en düşük düzeyde tutmuştur. Ne Win, darbe sonrasında Ford&Asia Kurumu, Fulbright Programı ve Johns Hopkins Üniversitesi Rangoon Kampüsü'nü kapatmış, 1964 yılında tüm işletmeler ve sanayi şirketlerini millileştirmiş, yüzbinlerce Hintli ve Çinli tüccarı ülke dışına göndermiş, yabancı ve ulusal bankaların yönetimine el koymuş, İngilizce eğitimi yasaklamıştır (Clapp, 2014:11).

1960'lı yılların sonlarına doğru ülkede siyasi kontrolü sağlayan cunta lideri Ne Win, 1974'te yapılan seçimlerde yeniden yönetime gelmiştir. İkinci yönetim döneminde Ne Win, ülkenin içinde bulunduğu ekonomik sorunların aşılması için dışa açılma politikası izleyerek komşularla iyi ilişkiler geliştirilmesini öncelikli hedef olarak belirlemiştir. Myanmar'ın dış ilişkilerini geliştirmeye başladığı 1970'li yıllar, Çin'in de küresel sistemle entegrasyon politikasını uygulamaya başladığı dönem ile eş zamana rastlamıştır. 1976 yılında Mao'nun vefatı ve Kültür Devrimi'nin sona ermesi sonrasında Deng Xiaoping ülke yönetimine geçerek 1978 yılında ekonomik reform ve dışa açılım politikasını başlatmıştır. 1970'li yıllar boyunca uluslararası sistemin yapısında meydana gelen yumuşama dönemi, Çin ve Myanmar'ın dış dünya ile ilişkilerini doğrudan etkilemiş ve bu da iki ülke arasındaki yeniden yakınlaşmayı hızlandıran bir faktör olmuştur (Li, 2015:71).

1949-1988 yılları arasında Myanmar'ın dış politikası analiz edildiğinde yöneticilerin ülke içinde ulus oluşturma sürecine odaklanarak sosyo-ekonomik şartlarını iyileştirme hedefine kanalize olduğu ve bu kapsamda bağlantısızlığın temel dış politika ilkesi olarak kabul edildiği görülmektedir. Nitekim uluslararası sistemde bağlantısız dış politika izleyen ülkelerin üçüncü bir blok olarak ortaya çıktığı 1955 Bandung Konferansı'nda Myanmar'ın başbakanı U Nu, konferans sırasında Çin ve Hindistan Başbakanları ile yaptığı konuşmada oldukça realist bir yaklaşım benimseyerek bölgesel barışın sağlanması doğrultusunda ülke çıkarlarını gerçekleştirmeye odaklandığını göstermiştir. Zhou Enlai ve Jawaharlal Nehru ile yaptığı görüşmede U Nu, Bandung Konferansı'nın temel amacının Afrika ve Asya devletlerinin bir araya gelerek Birleşmiş Milletler Sözleşmesi ile uyum içerisinde olan genel ilkeler doğrultusunda bir uzlaşmaya varılması olduğunu vurgulamış, konferansa katılan ülkelerin daimi bir uluslararası örgüt kurma vizyonunun bir sonraki konferans sonrasında bırakılması gerektiğini belirtmiştir. U Nu'ya göre Bandung Konfreansı sonrasında hemen kurulacak bu tür bir kurum küresel ve bölgesel politikadaki herhangi bir sorunu çözme potansiyeli olmayan, etkisiz bir örgüte dönüşme riski taşımaktadır (Wilson Center, 1955). Bağlantısız dış politika hedefi doğrultusunda herhangi bir blok içerisinde yer almaktan kaçınan Myanmar, Çin'e karşı 1962'ye kadar iyi komşuluk ilişkilerini yürütmeye çalışmış, korunma stratejisi ile bu ülkeden gelebilecek herhangi bir saldırıyı önlemek istemiştir. 1962'de ülkede meydana gelen askerî darbenin ve Çin'in komünist ideolojiyi yayma çabaları sonucunda 1970'li yılların ortalarına kadar ilişkiler gerilemiş olsa da 1978'den itibaren yeniden sınırlı iyi komşuluk ilişkilerine dönmüştür. Küçük ve orta büyüklükteki bir devletin kendisinden daha büyük bir devletin olası saldırısından kaçınmak ve aynı zamanda bu devlet ile ilişkilerden meydana gelebilecek avantajlardan mahrum kalmamak için ilişkileri belirli bir mesafede sürdürme stratejisi olarak tanımlanan korunma politikası, kuruluş yılından 1988'e kadar olan dönemde

Myanmarlı politikacıların temel dış politika stratejisi olarak belirlenmiş ve Çin ile ilişkiler de bu kapsamda şekillenmiştir (Shang, 2022: 96; Roy, 2005:318).

2.2. 1988-2010 Gelişen Stratejik İş Birliği: (Peşine Takılma- Bandwagoning Stratejisi)

1970'li yıllardan itibaren hem Çin hem de Batılı ülkelerle ilişkilerini geliştirerek dışa açılım politikası izleyen Myanmar'da 1988'de meydana gelen askerî darbe, ülkenin dış politika yönelimini değiştirmiştir. İktidarı ele alan askerî yönetim Devlet Hukuk ve Düzen Restorasyon Konseyi (State Law and Order Restoration Council-SLORC)'ni kurmuş ve en kısa zamanda çok partili yönetime geçileceğini duyurmuştur. Bu kararın ardından Myanmar'ın kurucu lideri Aung San'ın kızı Aung San Suu Kyi ülkeye dönmüş ve Ulusal Demokrasi Ligi (National League for Democracy-NLD) partisini kurmuştur.

Ancak 1990 yılında yapılan seçimlerde NLD'nin zafer kazanması üzerine SLORC, yönetimi partiye devretmeyi reddetmiş, çok partili sisteme geçiş için "doğru formülün arandığı" ve kendi kontrolünde devam eden 20 yıllık süreci başlatmıştır. SLORC iktidarının demokratik güçleri baskı altına alan yönetimi, dış güçlerin ülkeye sağladıkları yardımları çekmesine ve çeşitli yaptırımlar uygulamalarına yol açmış, Myanmar'ın dış ilişkileri bozulmaya başlamıştır (Clapp, 2014:13-14). Batılı ülkelerin Myanmar üzerine uyguladıkları yaptırımların giderek artması üzerine Çin ile Myanmar arasındaki ilişkiler hızla gelişmiş, SLORC yönetimi için Çin önemli bir diplomatik ve ekonomik destek sağlamış, 1988-2010 yılları arasında Myanmar'ı uluslararası toplumun yaptırım ve izolasyon tehdidinden koruyan en önemli aktör olmuştur (Hein, 2020:6; Roy, 2020:72-73).

1990 yılından sonra Myanmar, Batılı ülkeler tarafından maruz kaldığı izolasyonu aşabilmek için Çin'e yönelmiştir. Bu dönemde Çin'in Myanmar'a ekonomik ve siyasi desteğinin arkasında yatan en önemli faktör ise Pekin'in enerji arz güvenliğini sağlamayı öncelik kabul eden dış politika hedefidir. İlk kez 1993 yılında net enerji ithalatçısı ülke konumuna gelen Çin'in enerjide ithalata bağımlılık oranı ekonomik yükselişine paralel olarak sürekli artmıştır. Bu kapsamda Çin için enerji güvenliğinin bir boyutu kaynak ülkelerin istikrarı iken bir diğer boyutu enerji ulaştırma hatlarının kontrol edilebilirliği olarak ortaya çıkmıştır. Çin'in enerji ithalatının %80'inin Malakka Boğazı ve Güney Çin Denizi'nden geçmek zorunda olması, Pekin yönetimini bu bölgelerdeki krizlere karşı duyarlı hale getirmiştir. Malakka Boğazı çevresindeki ülkelerde ABD donanmasının hâkimiyeti, bölgede Çin ve ABD arasında meydana gelecek bir anlaşmazlık durumunda Çin'in enerji arz ithalatının kesintiye uğraması riskini yükselten bir faktör olarak görülmüştür. Afrika ve Basra Körfezlerinden Doğu Asya ve Pasifik Okyanusu'na uzanan bölge arasında en kısa ticaret rotasını oluşturan güzergâh Malakka Boğazı üzerinden sağlanmakta ve bu sebeple Malakka Boğazı, küresel enerji tedariki ile mal ve ürün ticaretinde dünyanın en stratejik noktaları arasında yer almaktadır. Hürmüz Boğazı'ndan sonra en yoğun küresel petrol ulaştırma rotası olan Malakka Boğazı, aynı zamanda dünya üzerindeki tüm mal ve ürün ticaretinin %40'ının ulaştırma rotasını oluşturmaktadır (Hussain, 2020:146; Paszak, 2021:3). Bu sayede küresel petrol ticaretinde Süveyş Kanalı'ndan üç, Panama Kanalı'ndan beş kat daha fazla yoğun olan Malakka Boğazı, Doğu Asya'ya giden toplam petrolün %85'inin geçtiği rotayı da oluşturmaktadır (Evers & Gerke, 2006:5).

Diğer Asya ülkeleri Japonya ve Güney Kore gibi Çin'in de enerji ithalatında Malakka Boğazı'ndan geçen enerji rotalarına bağımlı olması Çin Devlet Başkanı Hu Jintao'nun bu durumu "Malakka İkilemi" (Malacca Dilemma) olarak tanımlamasına (Garlick, 2018:522) ve Çin için alternatif enerji ulaştırma rotalarının oluşturulmasının ulusal güvenliğin birincil unsuru haline gelmesine yol açmıştır. Myanmar'ın Çin enerji politikalarındaki merkezî konumu, tam olarak bu sorunun

çözümündeki işlevi sebebi ile ortaya çıkmıştır. 2003 yılında ABD'nin Irak'ta başlattığı savaş, petrol ithalatının %60'ını Ortadoğu'dan gerçekleştiren Çin için önemli bir krizin başlangıcı olmuştur. Nitekim Kasım 2003'de Çin Devlet Başkanı Hu Jintao, ilk kez “petrol” ve “finansı”, ulusal güvenlik meseleleri arasında kabul ettiğini açıklamıştır (Liu, Yamaguchi & Yoshikawa, 2017:405-406). Çin yönetiminin olası enerji kesintilerini ulusal güvenlik kapsamında değerlendirmesi, enerji güvenliğinin ekonomik büyümeyi olduğu kadar Komünist Parti iktidarının meşruiyetini de garanti edecek bir faktör olmasından kaynaklanmıştır (Karaca, 2012:99). Enerji arz güvenliği kapsamında Myanmar'ın stratejik konumundan faydalanmak isteyen Çin, Nepido yönetimine siyasi, ekonomik ve teknik yardım politikasını başlatmıştır. Bu süreçte Pekin'in Myanmar üzerinde etkinliğinin artmasında en önemli dış politika araçları olarak düşük faizli krediler, altyapı yatırımları ve teknik destekler kullanılmıştır (Çınar, 2013:21).

Çin yönetimi, Ortadoğu ve Afrika'dan yapmış olduğu enerji ithalatını güven altına alabilmek için Myanmar'ın Sittwe ve Kyaukpyu Limanlarını enerji yatırımlarının odak noktası olarak belirlemiştir (Ateş, 2017:184). Myanmar'ın batı sahillerinden Bengal Körfezi'ne açılan Sittwe Limanı, Çin enerji ithalatında Malakka Boğazı'na alternatif oluşturan ve mevcut enerji güzergâhını büyük oranda kısaltan stratejik bir konuma sahiptir. Bu sebeple Çin, 2004 yılında Myanmar yönetimi ile görüşmelere başlamış, 2005 ve 2009 yıllarında Myanmar'dan Çin'e enerji ithalinin sağlanmasına yönelik anlaşmalar imzalanmıştır (Garlick, 2018:527). Bu anlaşmalar sonrasında Çin'in Myanmar'da hayata geçirdiği en önemli enerji projelerinden bir tanesi, Ortadoğu'dan Çin'in Guangzhou eyaletine gelen ithal petrol güzergâhını 1820 deniz mili kısaltan Sittwe-Kunming petrol boru hattının inşasıdır. Resmî olarak 2013 yılında hayata geçen boru hattı ile hem Çin'in enerji ulaştırma hatlarını kısaltarak enerji güvenliğini sağlaması, hem de Myanmar hükümetinin yüksek miktarda gelir elde etmesi hedeflenmiştir (Fiori & Passeri, 2015:690).

Resim 1. Çin-Myanmar Enerji Boru Hattı

Kaynak: Liu vd., 2017:410

1988 yılından sonra Çin ile Myanmar arasındaki ilişkilerin gelişmesinde bir diğer etken, Çin'in sınır güvenliği ve iç güvenlik kaygıları olmuştur. Çin'in küresel sistemde artan nüfuzuna paralel olarak ülkenin ulusal ve uluslararası güvenliğinin birincil koşulu olan yakın çevrede bölgesel düzenin ve istikrarın sağlanması yönündeki dış politika hedefi önem kazanmaktadır. Bu hedefin en önemli bileşenlerinden bir tanesi Çin'in Yunnan eyaleti ile ortak sınıra sahip olan ve binlerce Çin kökenli vatandaşa ev sahipliği yapan Myanmar ile ilişkilerin iş birliği çerçevesinde sürdürülmesini sağlamaktır. Bu kapsamda Myanmar'a özel bir önem atfeden Pekin yönetimi, 1988 darbesi sonrasında Batılı devletlerin Myanmar yönetimine uyguladığı siyasi ve ekonomik yaptırımları bir fırsat olarak değerlenmiştir. 1988'deki darbenin ardından Çin, yeni yönetimi tanıyan ilk devlet olmuş ve bu dönemde Myanmar'ın en önemli ticaret, dış yardım ve yatırım kaynağı haline gelmiştir (Reilly, 2013:149). 1988-2010 yılları arasında gelişen ilişkiler sonucunda Myanmar, silah ithalatının %60'ını Çin'den gerçekleştirmiş ve ülkeye yapılan doğrudan yabancı yatırımın %42'sinin kaynağını Çin ve Çinli şirketler oluşturmuştur (Soong & Aung, 2021:21). Uluslararası sistemde Çin'in vermiş olduğu siyasi destek Myanmar yönetimi için iç siyasi rejimin de sürdürülebilirliğini sağlamıştır. Bunun bir örneği 2007 yılında Myanmar'da yaşanan Safran Devrimi sırasında ortaya çıkmıştır. Pekin yönetimi, devrim sonrasında yeni yaptırım kararları almak üzere toplanan BM Güvenlik Konseyi'nde veto hakkını kullanarak cunta yönetimine ek yaptırımlar alınmasını engellemiş, Mayıs 2011'de iki ülke "kapsamlı stratejik işbirliği" anlaşması imzaladıklarını duyurmuşlardır (Fiori & Passeri, 2015:681; Dossi, 2015:99). Bununla birlikte 2011 yılında Myanmar'da meydana gelen yönetim değişikliği Çin ile ilişkilere yansımış, ülke içinde artan Çin karşıtı gösteriler, ülke yönetiminin Pekin'e olan bağımlılığını azaltarak dış ilişkilerini çeşitlendirmek yönünde karar almasına yol açmıştır. Bu yeni dış politika hedefi ile Myanmar, Çin ile iş birliğini sınırlandırmış, uluslararası toplumun güvenini yeniden kazanmaya çalışmıştır (Shang, 2022:97).

1988-2011 yılları arasında Myanmar'ın temel dış politika stratejisinin Çin ile ilişkilerin geliştirilmesi olduğu görülmektedir. Küçük ve orta büyüklükteki devletlerin, yükselen bir güç ile kurulacak ilişkilerin sağlayacağı faydayı göz önünde bulundurarak bu devletle yakın ilişkiler geliştirmesi olarak tanımlanan peşine takılma stratejisi, Myanmar dış politikasında 1988-2011 dönemini ve Çin ile ilişkileri tanımlayan bir strateji olmuştur. Myanmar'ın bu dönemde Çin'e yönelmesinin başlıca sebebinin Batılı ülkeler tarafından maruz kaldığı yaptırımlar ve buna bağlı ekonomik-siyasi çıkmazlar olduğu görülmektedir. Böyle bir durumda Myanmar, Çin'in uluslararası sistemdeki yükselişini avantaja dönüştürmek istemiş ve kendisine uygulanan uluslararası izolasyonu Çin'in peşine takılarak aşmaya çalışmıştır.

2.3. 2011-2021 Batı ile Gelişen İlişkiler ve Çin'in Dengelenmesi: (Dengeleme – Balancing Stratejisi)

23 yıllık sıkıyönetimin ardından 2011 yılında Myanmar'da demokratik seçimler yapılmıştır. Seçimlerde zafer kazanan Birleşik Dayanışma ve Kalkınma Partisi (USDP) lideri U Thein Sein siyasi, sosyo-ekonomik ve idari reformları başlatmış ve uluslararası toplumu bu reformlara sadık kalacağı yönünde ikna etmiştir (Bunte & Jörn, 2015:5). USDP yönetimi, Myanmar'da "askerî yönetim ve otoriteriyenizmden demokrasiye", "silahlı çatışmadan adil ve sürdürülebilir barış ortamına" ve "devlet-merkezli izole edilmiş bir ekonomiden serbest piyasa ekonomisine" geçiş olmak üzere üç önemli dönüşüm sürecini başlatmıştır. U Thein Sein yönetimi, ülkenin genel dış politika ilkeleri olan "bağımsız ve bağlantısız" olma yönündeki resmî duruşu kabul etmiş olmakla birlikte Myanmar'ı "uluslararası toplum ile yeniden bütünleştirme" adı altında yeni bir amaç benimsediğini ilan etmiştir (Myoe, 2016:123). 50 yıl boyunca Myanmar'ın dış ilişkilerine yön veren ikili diplomatik ilişkilere ek olarak USDP yönetimi çok taraflılık stratejisini uygulamaya koymuştur. Bu kapsamda Myanmar,

2014 yılında ASEAN zirvesine ev sahipliği yapmış, ASEAN dönem başkanlığını üstlenmiştir. Myanmar bu dönemde ayrıca Bengal Körfezi Çok-Sektörlü Teknik ve Ekonomik İşbirliği (BIMSTEC) ve Ayeyawady-Chao Phraya-Mekong Ekonomik İşbirliği Stratejisi gibi çeşitli bölgesel kurumlara aktif şekilde katılım sağlamıştır (Myoe, 2016:142-143).

Demokratik yönetim sistemine geçilmesiyle birlikte hem bölgesel ve uluslararası kurumlarla hem de Batılı ülkelerle ilişkilerinde ivme kazanan Myanmar, ülke ekonomisini yabancı yatırıma açmıştır. Nepido yönetiminin dışa açılım politikalarını uygulamaya başlaması, Çin'in Myanmar ile ilişkilerini pekiştirmesi için gerekli zemini yaratan bir faktör olmuştur. Pekin, Myanmar'da hayata geçirmeyi planladığı proje ve yatırımları KYİ kapsamı altına alarak genişletmiştir.

Çin Devlet Başkanı Şi Jinping tarafından 2013 yılında Kazakistan ve Endonezya'da kara ve deniz yolu projeleri olmak üzere farklı kısımları açıklanan Kuşak Yol İnisiyatifi, Çin'in Doğu limanından Avrupa'ya ulaşan kara ve denizyolları üzerinde çeşitli ülkelerin enerji, altyapı ve liman imkânlarını geliştirerek mevcut ticaret rotalarına alternatif rotalar oluşturmayı hedeflediği ve bu rota üzerindeki ülkeleri dünya ekonomik sistemi ile bütünleştirmeyi öngördüğü tarihin en önemli jeopolitik projelerinden birisi olarak kabul edilen bir ulaştırma projesidir (Caşın & Kısacık, 2022: 1408). Çin tarafından yayınlanan resmî bir liste olmamakla birlikte KYİ kapsamında Çinli şirketlerin yapımını üstlendiği projelerin altmıştan fazla ülkeyi kapsadığı, 2013-2022 döneminde Pekin'in yaptığı toplam harcamanın 932 milyar dolara ulaştığı bilinmektedir. Toplam maliyetinin 4 ile 8 trilyon dolar arasında olması beklenen ve Çin Halk Cumhuriyeti'nin 100. Kuruluş yıl dönümü olan 2049'da tamamlanması planlanan Kuşak Yol İnisiyatifi kapsamında yapılan petrol ve gaz yatırımları, Çin'in tüm denizaşırı enerji harcamalarının %80'ini oluşturmaktadır (Nedopil, 2022:3; Mott, 2020:48).

KYİ'nin kara kuşağını oluşturan altı ekonomik koridor içerisinde Myanmar, Bangladeş-Çin-Hindistan-Myanmar Ekonomik Koridoru* kapsamında Çin merkezli yatırımların hedefini oluşturmaktadır (Luft, 2017:26-27). Bu koridorun tamamlanması için Çinli şirketlerin Myanmar'da üstlendiği büyük ölçekli projelerden bazıları Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. KYİ Kapsamında Myanmar'da Devam Eden Projeler

Proje Adı	Konum
Kyaukpyu Derin Deniz Limanı ve Özel Ekonomik Bölgesi	Arakan Eyaleti Kyaukpyu Bölgesi
The Muse-Mandalay Demiryolu Projesi	
Shan ve Kachin eyaletlerinde üç ayrı Özel Ekonomik Bölge	Shan ve Kachin eyaletleri
The New Yangon City Kalkınma Projesi	Yangon
The Mee Lin Gyaing LNG	Ayeyarwady Bölgesi
Kyaukpyu-Kunming Demiryolu Projesi	

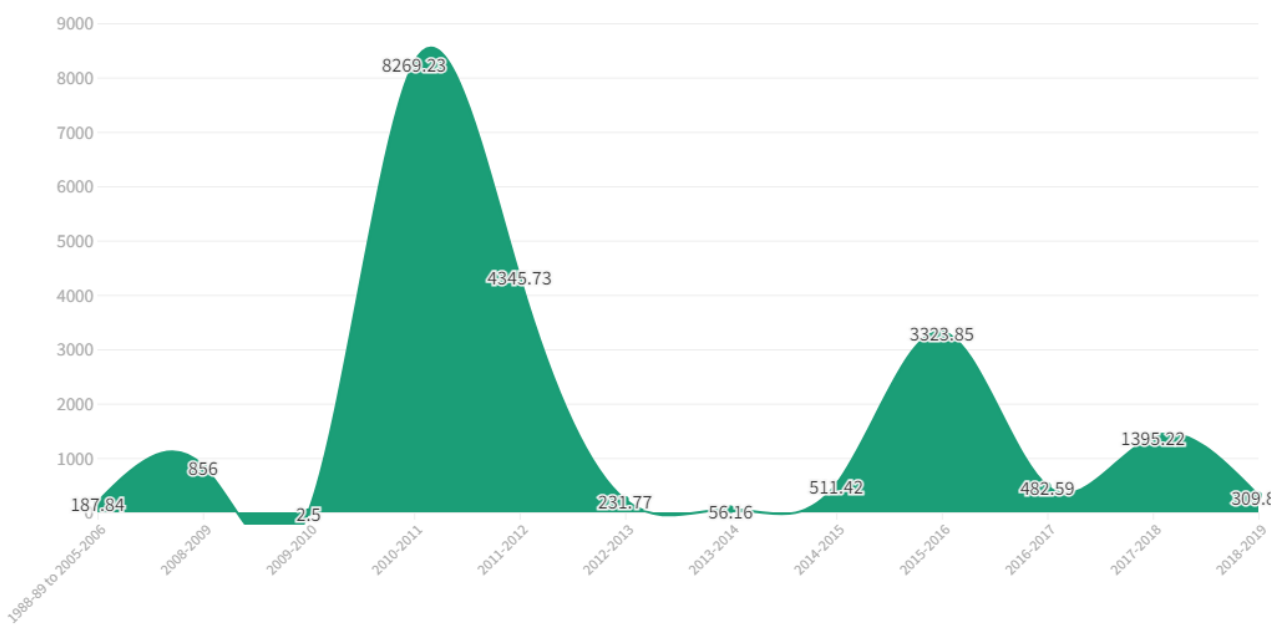
Kaynak: The Irrawady (23 Temmuz 2021), Mark vd., 2020: 385, Soong & Aung, 2021:24

Petrol ve doğalgaz boru hatları ve altyapı inşası gibi projeler dışında Çin, Myanmar'ın zengin su gücünden faydalanmak üzere büyük baraj inşa projeleri üstlenmiş, liman, demiryolu, maden işletimi gibi birçok sektörde etkinlik kazanmıştır. Bu yatırımlar ile Myanmar'da giderek daha fazla Çinli işçinin istihdam edilmesi, baraj ve liman inşaatlarının çevreye verdiği

* KYİ kapsamında oluşturulması beklenen altı koridordan diğer beş tanesi: Çin-Moğolistan-Rusya Ekonomik Koridoru, Çin-Orta Asya-Batı Asya Ekonomik Koridoru, Çin-Pakistan Ekonomik Koridoru, Yeni Avrasya Ekonomik Koridoru ve Çin-Hindicini Ekonomik Koridoru'dur.

zararların yüksek boyutlara ulaşması yaygın bir nefret, toplumsal huzursuzluk ve şikâyet ortamı yaratmıştır (Malik, 2018:363). Çin-Myanmar sınırında ilki Ağustos 2009'da Kokang'da, ikincisi 2011-2013 arasında Kachin'de ve üçüncüsü 2015 yılında Kokang'da olmak üzere etnik çatışmalar meydana gelmiştir (Han, 2017:64). Myanmar'da artan Çin karşıtı gösterilerin ikili ilişkilerde ortaya çıkardığı en önemli sonuçlardan bir tanesi, Myitsone Barajı projesinin Myanmar hükümeti tarafından tek taraflı askıya alınması olmuştur. U Thein Sein, baraj inşasının kamuoyunda artan bir endişeye sebep olduğunu ve hükümetin halkın isteklerini göz önünde bulundurması gerektiğini söylemiştir (Dossi, 2015:108). Bu konuşma sonrasında 30 Eylül 2011'de U Thein Sein Myitsone Barajı projesinin askıya alındığını duyurmuştur.

Myitsone Barajı projesi fikri ilk kez 2006 yılında yapılan görüşmeler sonucunda ortaya çıkmış, iki ülke arasında imzalanan mutabakat anlaşmasına göre Kachin eyaletinde Irrawady nehrinde yedi hidroelektrik santralinin inşa edilmesi ve işletilmesine yönelik bir karara varılmıştır. Proje somut olarak ÇKP Politbüro üyesi Li Changcun'un Myanmar'a ziyareti sırasında Mart 2009'da iki ülke arasında imzalanan karşılıklı anlaşma kapsamında başlamıştır. Anlaşmaya göre barajın inşasını üstlenen Çin devlet kontrolündeki China Power Investment şirketi 50 yıl boyunca santralin işletilmesi hakkını devralacak, bu süre içerisinde üretilen elektriğin %90'ı Çin'in Yunnan eyaletine ihraç edilecektir. Baraj inşasının 2009'da başlatılması üzerine yapay havzanın inşası için binlerce yerleşik kişi yerinden edilmiş ve başka yerlere göç ettirilmiştir (Dossi, 2015:109). 2011 yılında artan ve Myitsone Barajı projesinin iptal edilmesi ile sonuçlanan tepkiler sonrasında Çin yönetimi, 2012 yılında sivil toplum aktörleri ile iş birliği imkânlarının araştırılması için Çinli uzman ve görevlileri Myanmar'a göndermiştir. Eğitim, sağlık, afet sonrası yardım ve çevre gibi birçok konuda inisiyatifler başlatılmış, Çin yönetimi Myanmar resmî görevlilerine dil kursları açmış ve Myanmarlı öğrenciler için özel burs programları tanımlamıştır (Zou & Jones, 2020:103). Myanmar'da yükselen sivil protestolar sonrasında 2014 yılında Yunnan'dan Kyaukpyu'ya uzanan demiryolu projesi de iptal edilmiş, ülkedeki Çin yatırımları önemli ölçüde düşmüştür (Garlick, 2018:528).

Grafik 4. 1988-2018 yılları arasında Myanmar'a Çin tarafından yapılan yatırım miktarları (milyon dolar)

Kaynak: The Irrawady (2019, 25 Ocak)

Grafik 4'den görüldüğü üzere 1988'den başlayarak ivme kazanan Çin kaynaklı yatırımlar 2007 Safran Devrimi, 2008 Küresel Finans Krizi gibi etkenlerle kısa süreli bir düşüş göstermiştir. Ancak 2011 yılında ülkede demokratik seçimlerin yapılması ve iktidara gelen U Thein Sein'in ekonomik reformları başlatması ile Çin kaynaklı yatırımlar en yüksek seviyesine ulaşmıştır. 2011 yılında ülkede Çin yatırımlarına ve Çin'e karşı tek taraflı bağımlı hale gelinmesine karşı şiddetlenen gösteriler üzerine Myanmar hükümeti, Myitsone Barajı ve Kyaukpyu-Kunming Demiryolu Projelerini tek taraflı askıya almıştır. U Thein Sein tarafından bu projelerin askıya alınmasından sonra Çin'in Myanmar'daki yatırımları 2013-2014 döneminde tarihin en düşük seviyesine gerilemiştir (Kobayashi & King, 2022:10). Çin'in ülke ekonomisindeki ağırlığını Batılı ülkeler ve bölgesel güçler ile dengelemeye çalışan Myanmar hükümetinin karşılıklı ilişkileri geliştirme çabaları sonrasında Japonya, 2014 yılında 2.7 milyar dolarlık borcun silinmesine ve 900 milyon dolarlık yardım programının uygulamaya konulmasına karar vermiştir (Steinbock, 2014).

2011 seçimleri sonrasında Çin'in hem Güneydoğu Asya'daki varlığını hem de ülke içindeki artan etkisini dengelemek üzere Myanmar için alternatif oluşturan bölgesel güçlerden bir diğeri Hindistan olmuştur. Hindistan için Güneydoğu Asya'ya açılan kapı olma potansiyeli taşıyan Myanmar, Hint yöneticilerin "Doğuya Bakış" stratejisi kapsamında Çin'in bölgedeki etkinliğini sınırlandırmak üzere ittifak oluşturulacak en önemli ülkelerden birisi olarak değerlendirilmekte, bu kapsamda Myanmarlı yöneticiler de Çin'i dengelemek üzere Hindistan ile ilişkileri geliştirme yönünde motivasyon geliştirmişlerdir. Bu doğrultuda Manmohan Singh, 2012 yılında Myanmar'ı ziyaret etmiş ve 25 yıl sonra Hindistan ve Myanmar arasındaki ilk üst düzey resmî ziyareti gerçekleştiren başbakan olmuştur (Times of India, 2012). Bu ziyareti takiben Myanmar Başbakanı Hindistan'ı ziyaret etmiş ve iki ülke arasında ekonomik, askerî ve siyasi iş birliği alanları genişletilmiştir. Myanmar ve Hindistan arasında ikili ilişkileri geliştirme hedefi doğrultusunda Hindistan-Myanmar-Tayland Karayolu ile Kaladan Çok Yönlü Ulaştırma Projeleri'ne hız verilmiş, Hindistan ile ASEAN arasındaki 2012 zirve toplantısında karayolu projesinin Kamboçya ve Vietnam'a genişletilmesine karar verilmiş, Hindistan tarafından finanse edilen endüstriyel kapasite geliştirme merkezleri açılmıştır (Grare, 2017: 92-105, The Diplomat, 2014). Bu projeler kapsamında Myanmar'a yönelen Hindistan merkezli doğrudan yabancı yatırım miktarı artış göstermiş, Hindistan Savunma Bakanı'nın Myanmar'a 2013 yılında gerçekleştirdiği ziyaret sonrasında iki ülke Myanmar ordusuna Hindistan tarafında Rus yapımı "mig-35" helikopterlerinin kullanımı konusunda eğitim verilmesi, askerî donanım ve yazılım desteği ile denizaltı ve radar teknolojileri konusunda iş birliğinin artırılması konularında uzlaşmaya varmıştır (Wu, 2015:161).

Bununla birlikte 2017 yılında Arakan'daki Müslüman nüfusa yönelik Myanmar hükümeti ve ordusu tarafından başlatılan tek taraflı şiddet eylemleri sonrasında Myanmar yönetimi, uluslararası toplumun tepkisine ve Batılı devletlerin yaptırımlarına maruz kalmıştır. Myanmar yönetiminin uluslararası ortamda maruz kaldığı bu ortamdan faydalanan Çin, ilişkilerini yeniden geliştirme fırsatı bulmuştur. 2018 yılında iki ülke, 1700 kilometrelik Çin-Myanmar Ekonomik Koridoru kapsamındaki projeleri temel alan bir çerçeve anlaşması imzalamışlardır. Myanmar'daki KYİ projelerinin belkemiğini oluşturan bu koridor, Çin'in Yunnan eyaletinden başlayarak Myanmar'ın en önemli şehirleri üzerinden ülkenin batı kıyısındaki Kyaukpyu Özel Ekonomik Bölge'ye ulaşmaktadır (Mark vd., 2020:386). Grafikten de görüldüğü üzere 2011'deki sivil gösteriler ve hükümetin projeleri askıya almasından sonra önemli ölçüde düşen Çin yatırımları, 2016'dan itibaren yeniden yükselmiştir.

Çin-Myanmar ilişkilerinin 2016 sonrasında yeniden ivme kazanmasına yol açan en önemli gelişme 2017 yılında ortaya çıkan Myanmar yönetimi ile Arakan Müslümanları arasındaki kriz olmuştur. Myanmar resmî yönetimi ile sınır bölgelerindeki etnik azınlıklar arasındaki çatışmalarda Çin, hem atadığı özel temsilciler kanalı ile hem de Çin dışişleri bakanlığı ve ordusunun üst düzey yetkilileri aracılığı ile arabuluculuk faaliyetleri yürütmüştür. 2017 yılında Arakan'da meydana gelen olaylarda Çin'in Asya İlişkileri Özel Temsilcisi Sun Guoxiang, Myanmar ve Bangladeş arasındaki mülteci sorununa uzun vadeli bir çözüm bulmak üzere görüşmelerde bulunmuş ve dönemin dış işleri bakanı Wang Yi, üç aşamalı bir çözüm önerisi sunmuştur. 2017 yılında Arakan'da yaşanan krizde Çin ordusunun Myanmar ordusuna destek vermesi, bu tarihten sonra Myanmar-Çin ilişkilerinin yeniden yakınlaşmasına sebep olmuş ve Çin'in "güvenlik sağlayıcısı" olarak bu ülkedeki yapısal gücünü pekiştirdiği yorumlarına yol açmıştır (Gabusi, 2020:31). Nitekim 2020 yılında Xi Jinping'in ziyareti sonrasında iki ülke arasında önemli yatırım anlaşmaları imzalanmış ve daha önce üzerinde anlaşılan fakat ilerleme süreci askıya alınan projelerin devam ettirilmesine yönelik kararlar alınmıştır. 2021 yılının ilk aylarında Myanmar'da meydana gelen askerî darbe, Batılı devletlerin Myanmar'a yönelik eleştirilerini artırırken Çin'in ülke üzerindeki etkisini yeniden artıracığı uygun zemini sağlamıştır.

Myanmar'da meydana gelen askerî darbe sonrasında Çin, resmî bir kınama mesajı yayınlamamış, devlet destekli haber kanalı Xinhua gelişmeleri aktarırken "askerî darbe" terimini kullanmaktan kaçınmış ve olayları "kabine değişikliği" olarak aktarmıştır (Xinhua, 2021). Darbe sonrasında Çin'in Myanmar'a yönelik politikasının en önemli bileşenini Covid-19 pandemisi kapsamında uyguladığı aşı diplomasisi oluşturmuş ve Pekin, Myanmar'a önemli miktarda aşı yardımı yapmıştır. 1 Nisan 2022'de Myanmar Dışişleri Bakanı'nın gerçekleştirdiği ziyaretle Çin'in Anhui eyaletinde bir araya gelen Çin ve Myanmar Dışişleri Bakanları Çin-Myanmar Ekonomik Koridoru kapsamında projelerin yeniden başlatılması, Güney Çin Denizi'nde devam eden sorunlar kapsamında iş birliği yapılması yönünde uzlaşmaya varmışlardır (MoF, PRC, 2022).

SONUÇ

Bu çalışmada Asya-Pasifik'te yeniden şekillenmekte olan bölgesel düzenin geleceğinde etkili bir rol oynayacak Çin-Myanmar ilişkileri, tarihsel gelişim süreci içerisinde ve küçük-orta büyüklükte devletlerin dış politika stratejileri üzerinden analiz edilmiştir. Tarih boyunca çeşitli bölgesel ve dış güçlerin sömürgeleştirme politikalarına maruz kalan Myanmar, dış politikasının temellerini bu tarihsel mirasın etkisiyle bağımsızlık ve bağlantısızlık ilkesi üzerine dayandırmıştır. Nitekim çalışmada ortaya konulduğu üzere 1949-1962 dönemlerinde devletin kuruluş felsefesi ve temel dış politikası Soğuk Savaş'ın iki kutuplu yapısı içerisinde yer almamaya odaklanılarak oluşturulmuştur. Ancak ülkenin çok etnikli yapısı, siyasi akımlar arasında uzlaşma kültürünün olmaması ve birbirini takip eden askerî darbeler Myanmar'ın kronik ekonomik sorunlarının derinleşmesine sebep olmuştur. Bu ekonomik sorunlarla mücadele etmek için yabancı yatırıma ve dış yardımlara ihtiyaç duyan Myanmar, ulusal ve uluslararası politik dinamiklerin seyrine göre büyük güçlerle yakınlaşmıştır.

Bağımsızlığını korumak konusundaki hassasiyeti sebebiyle Myanmar, ABD ve Çin ile geliştirdiği ilişkilerde bu ülkelere karşı belirli bir mesafeyi korumaya çalışmış ve dış politikada temel tercihi *korunma* stratejisi olmuştur. Ancak özellikle ülkede askerî darbelerin yönetimde olduğu dönemlerde Myanmar, Batılı ülkelerin ağır yaptırımlarına maruz kalmıştır. Bu izolasyonun yarattığı ekonomik darboğazdan çıkabilmek içinse Myanmar, Çin ile ilişkilerini geliştirerek Batılı ülkelere karşı bir alternatif oluşturmaya çalışmıştır. Özellikle 1988-2011 döneminde Çin'in peşine takılma stratejisini benimseyen

Myanmar bu defa bu ülkeye bağımlı bir aktör konumuna gelmiştir. Ülke içinde tepkilere neden olan bağımlılığın azaltılması için 2011 yılından sonra yeniden Batı ile ilişkilerini güçlendiren Myanmar, Çin'in ülke ekonomisindeki ağırlığını Batılı ülkelerle dengelemeye çalışmıştır. Bu kapsamda 2011-2021 yılları arasında çok taraflı diplomasiye önem veren Myanmar, hem Çin hem de diğer büyük güçlerle ilişkilerinde fayda sağlayacağı dengeleme politikasını benimsemiştir.

Ülkede 2021 yılında meydana gelen üçüncü askerî darbe ile Myanmar ağır yaptırımlara maruz kalmış ve uluslararası sistemden izole edilmiştir. Bu kapsamda diplomatik ve ekonomik varlığını sürdürebilmek için yeniden Çin'e dönen Myanmar'ın orta vadede nasıl bir strateji izleyeceği bölgesel düzen için hayati öneme sahip olacaktır. Kendisine karşı oluşan ortak savunma mekanizmaları karşısında Çin için Myanmar'ın iş birliği giderek önem kazanmaktadır. Bu çerçevede Çin, Myanmar'a siyasi ve ekonomik destek verme politikasını devam ettirecektir. Ancak ekonomik olarak Çin'e bağımlılığının artması ve ülke içinde artan Çin karşıtı gösteriler, Myanmar'ın Çin'in peşine takılma stratejisini sürdürmesi halinde iç politikadaki kırılganlığını artıracaktır. Myanmar'ın bağımsız ve egemen bir ülke olarak varlığını sürdürebilmesi için Asya-Pasifik'te artan büyük güçler arasındaki rekabeti kendi çıkarına kullanabilmesi ve *korunma politikası* ile Çin ve ABD karşısında eşit mesafede konumlanabilmesi gerekmektedir.

ETİK BEYAN VE AÇIKLAMALAR

Etik Kurul Onay Bilgileri Beyanı

Bu çalışma, etik kurul onayını gerektiren bir çalışma değildir.

Yazar Katkı Oranı Beyanı

Çalışmanın zihinsel tasarı aşamasından yazım ve son kontrol aşamasına kadar tüm süreçleri yazarın kendisi tarafından gerçekleştirilmiştir.

Çıkar Çatışması Beyanı

Herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

- Abbondanza, G. (2022). Whither the Indo-Pacific? Middle Power strategies from Australia, South Korea and Indonesia. *International Affairs*, 98(2), 403-421. <https://doi.org/10.1093/ia/iiab231>
- Ateş, A. (2017). Burma'dan Myanmar'a Arakan'da Rohingya Müslümanları. *İstem*, 15(29), 173-216.
- Bünthe, M. & Jörn, D. (2015). Myanmar: Political Reforms and the Recalibration of External Relations. *Journal of Current Southeast Asian Affairs*, 34(2), 3-19.
- Çaşın, M. H. & Kısacık, S. (2022). Çin Halk Cumhuriyeti'nin Kuşak Yol Girişimi: 21. Asırda Pekin Merkezli Geniş Ölçekli Bir Bütünleşme mi Yoksa Egemenlik Projesi mi?. M. H. Çaşın & S. Kısacık & C. Donduran (Eds.), 21. Yüzyılda Bütün Boyutlarıyla Çin Halk Cumhuriyeti 2. Cilt (ss. 1407-1435) içinde. Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.
- Clapp, P. (2014). The Influence of Domestic Issues on Myanmar's Foreign Policy: A Historical Perspective. İçinde Myanmar's Growing Regional Role. The National Bureau of Asian Research, Special Report No. 45. 5-22. https://www.nbr.org/wp-content/uploads/pdfs/publications/special_report_45_myanmar_march2014.pdf, Erişim tarihi: 08.09.2021
- Çınar, Y. (2013). Çin'in Güney Doğu Asya'da Bölgesel İşbirliğine Açık Hegemonya Girişiminin Temelleri. *Uluslararası Hukuk ve Politika*, 9(34), 1-26.
- Dossi, S. (2015). Regime Change and Foreign Policy: Explaining the Fluctuations in Myanmar's Economic Cooperation with China. *European Journal of East Asian Studies*, 14, 98-123.
- Emmers, R. & Teo, S. (2015). Regional Security Strategies of Middle Powers in the Asia-Pacific. *International Relations of the Asia-Pacific*, 15, 185-216. <https://doi.org/10.1093/irap/lcu020>
- Evers, H. & Gerke, S. (2006). The Strategic Importance of the Straits of Malacca for World Trade and Regional Development, ZEF Working Paper Series, No. 17, University of Bonn, Center for Development Research (ZEF), Bonn. <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/88407/1/578445646.pdf>, Erişim tarihi: 28.10.2022
- Fiori, A. & Passeri, A. (2015). Hedging in Search of a New Age of Non-Alignment: Myanmar between China and the USA. *The Pacific Review*, 28(5), 679-702.
- Gabusi, G. (2020). China's Structural Power and the Fate of the BCIM Economic Corridor. *The International Spectator*, 55(3), 17-34. <https://doi.org/10.1080/03932729.2020.1782071>
- Garlick, J. (2018). Deconstructing the China-Pakistan Economic Corridor: Pipe Dreams Versus Geopolitical Realities. *Journal of Contemporary China*, 27(112), 519-533.
- Grare, F. (2017). *India Turns East: International Engagement and Us-China Rivalry*. USA: Oxford University Press.
- Haacke, J. (2011). The Nature and Management of Myanmar's Alignment with China: The SLORC/SPDC Years. *Journal of Current Southeast Asian Affairs*, 30(2), 105-140. <https://doi.org/10.1177/186810341103000206>
- Han, E. (2017). Geopolitics, Ethnic Conflicts along the Border, and Chinese Foreign Policy Changes toward Myanmar. *Asian Security*, 13(1), 59-73.
- He, K. & Feng, H. (2020). The Institutionalization of the Indo-Pacific: problems and prospects. *International Affairs*, 96(1), 149-168. <https://doi.org/10.1093/ia/iiz194>
- Hein, P. (2020). The Patterns of Chinese Authoritarian Patronage and Implications for Foreign Policy: Lessons from Sri Lanka, Myanmar and Cambodia. *Asian Journal of Comparative Politics*, 5(4), 1-15.
- Huang, C. (2015). Balance of Relationship: The Essence of Myanmar's China Policy. *The Pacific Review*, 28(2), 189-210.
- Hussain, F. (2020). Geostrategic Imperatives of Gwadar Port for China. *The Korean Journal of International Studies*, 18(2), 145-167. <https://doi.org/10.14731/kjis.2020.08.18.2.145>.
- Ikenberry, G. J. (2015). Between the Eagle and the Dragon: America, China, and Middle State Strategies in East Asia. *Political Science Quarterly*, 20(20), 9-43. <https://doi.org/10.1002/polq.12430>
- Jones, D. M. & Smith, M. L. R. (2007). Making Process, Not Progress: ASEAN and the Evolving East Asian Regional Order. *International Security*, 32(1), 148-184.

- Jung, S. C. & Lee, J. & Lee, J. Y. (2021). The Indo-Pacific Strategy and US Alliance Network Expandability: Asian Middle Powers' Positions on Sino-US Geostrategic Competition in Indo-Pacific Region. *Journal of Contemporary China*, 30(127), 53-68. <https://doi.org/10.1080/10670564.2020.1766909>
- Karaca, R. K. (2012). Çin'in Değişen Enerji Stratejisinin Dış Politikasına Etkileri (1990-2010). *Uluslararası İlişkiler*, 9(33), 93-118.
- Kobayashi, Y. & King, J. (2022). Myanmar's Strategy in the China–Myanmar Economic Corridor: A Failure in Hedging?. *International Affairs*, 98(3), 1013–1032. <https://doi.org/10.1093/ia/iia049>
- Larkin, E. (2012, 11 Ocak). The Awakening-Inside Burmese Spring. *The New Republic*, 11 Ocak 2012, <https://newrepublic.com/article/99537/burma-spring-aung-san-suu-kyi>, Erişim tarihi: 29.10.2022.
- Li, Z. (2015). Myanmar's Foreign Policy and Multilateral Relations in the Democracy Process. In: R. Wang & C. Zhu (Eds.), *Annual Report on the Development of International Relations in the Indian Ocean Region (2014)* (pp. 69-95). Springer, Berlin.
- Lim, D. J. & Cooper, Z. (2015). Reassessing Hedging: The Logic of Alignment in East Asia. *Security Studies*, 24(4), 696-727.
- Liu, D., Yamaguchi, K. & Yoshikawa, H. (2017). Understanding the Motivations behind the Myanmar-China Energy Pipeline: Multiple Streams and Energy Politics in China. *Energy Policy*, 107, 403-412.
- Luft, G. (2017). The Anatomy of the BRI's Impact on US Interests, Silk Road 2.0: US Strategy Toward China's Belt and Road Initiative. *Atlantic Council Strategy Paper No.11*. 19-37. <https://www.jstor.org/stable/pdf/resrep16785.7.pdf>, Erişim tarihi: 29.10. 2022.
- Malik, J. M. (2018). Myanmar's Role in China's Maritime Silk Road Initiative. *Journal of Contemporary China*, 27(111), 362-378.
- Mark, S. & Overland, I. & Vakulchuk, R. (2020). Sharing the Spoils: Winners and Losers in the Belt and Road Initiative in Myanmar. *Journal of Current Southeast Asian Affairs*, 39(3), 381–404. <https://doi.org/10.1177/1868103420962116>
- MoF PRC (2022, 01 Nisan). Wang Yi Holds Talks with Myanmar's Foreign Minister U Wunna Maung Lwin. https://www.fmprc.gov.cn/eng/zxxx_662805/202204/t20220402_10663718.html, Erişim tarihi: 06.05. 2022.
- Mott, C. (2020). Don't Fear China's Belt and Road Initiative. *Survival*, 62(4), 47-55, <https://doi.org/10.1080/00396338.2020.1792097>
- Myat, S. S. (2021). Explaining Myanmar's Policy of Non-Alignment: An Analytic Eclecticism Approach. *Journal of Current Southeast Asian Affairs*, 40(3) 379–399. <https://doi.org/10.1177/1868103421992068>
- Myoe, M. A. (2016). Myanmar's Foreign Policy under the USDP Government: Continuities and Changes. *Journal of Current Southeast Asian Affairs*, 35(1), 123–150.
- Nedopil, C. (2022). China Belt and Road Initiative (BRI) Investment Report H1. Green Finance & Development Center, FISF Fudan University, Shanghai. https://greenfdc.org/wp-content/uploads/2022/07/GFDC-2022_China-Belt-and-Road-Initiative-BRI-Investment-Report-H1-2022.pdf, Erişim tarihi: 29.10. 2022.
- Paszak, P. (2021). The Malacca Strait, the South China Sea and the Sino-American Competition in the Indo-Pacific. *Journal of Asian Security and International Affairs*, 8(2), 1–21.
- Peng, N. (2021). Hedging against the Dragon: Myanmar's Tangled Relationship with China since 1988. *Pacific Focus*, 36(2), 179-201. <https://doi.org/10.1111/pafo.12191>
- Reilly, J. (2013). China and Japan in Myanmar: Aid, Natural Resources and Influence. *Asian Studies Review*, 37(2), 141-157.
- Reny, M. E. (2022). Myanmar in 2021: The Military Is Back in Power. *Asian Survey*, 62(1), 137–144. <https://doi.org/10.1525/as.2022.62.1.13>
- Roy, C. (2020). China's Grand Strategy and Myanmar's Peace Process. *International Relations of the Asia-Pacific*, 22(1), 69-99. <https://doi.org/10.1093/irap/lcaa012>
- Roy, D. (2005). Southeast Asia and China: Balancing or Bandwagoning?. *Contemporary Southeast Asia*, 27(2), 305-322.

- Schweller, R. L. (1994). Bandwagoning for Profit: Bringing the Revisionist State Back In. *International Security*, 19(1), 72-107.
- Shang, P. P. (2022). Myanmar's Foreign Policy: Shifting Legitimacy, Shifting Strategic Culture. *Journal of Current Southeast Asian Affairs*, 41(1), 88–105. <https://doi.org/10.1177/18681034211044481>
- Soong, J. J. & Aung, K. H. (2021). Myanmar's Perception and Strategy toward China's BRI Expansion on Three Major Projects Development: Hedging Strategic Framework with State-Market-Society Analysis. *The Chinese Economy*, 54(1), 20-34. <https://doi.org/10.1080/10971475.2020.1809815>
- Steinbock, D. (2014, 15 Ağustos). The Balancing Act: Myanmar Between China and the US. *China-US Focus*. <https://www.chinausfocus.com/foreign-policy/the-balancing-act-myanmar-between-china-and-the-us>, Erişim tarihi: 27.10.2022.
- The Diplomat (2014, 29 Ağustos). *Myanmar's Great Power Balancing Act*. Jacob Goldberg. <https://thediplomat.com/2014/08/myanmars-great-power-balancing-act/>, Erişim tarihi: 27.10.2022
- The Irrawaddy (2019, 25 Ocak). 30 Years of Chinese Investment in Myanmar. Nan Lwin. <https://www.irrawaddy.com/specials/infographic-30-years-chinese-investment-myanmar.html>, Erişim tarihi: 06.09.2022
- The Irrawaddy (2021, 23 Temmuz). Myanmar Junta Implementing China's BRI Projects by Stealth. <https://www.irrawaddy.com/opinion/analysis/myanmar-junta-implementing-chinas-bri-projects-by-stealth.html>, Erişim tarihi: 06.09. 2022.
- Times of India (2012, 27 Mayıs). Manmohan Arrives in Myanmar: First Indian PM to Visit in 25. <https://timesofindia.indiatimes.com/world/rest-of-world/manmohan-arrives-in-myanmar-first-indian-pm-to-visit-in-25-years/articleshow/13571678.cms>, Erişim tarihi: 28.10.2022
- Walt, S. M. (1987). *The Origins of Alliances*. London: Cornell University Press.
- Waltz, K. (1979). *Theory of International Politics*. Philippines: Addison Wesley Publishing Company.
- Wilson Center (1955, 16 Nisan). Summary of the Talks between Premier Zhou and Nehru and U Nu. <https://digitalarchive.wilsoncenter.org/document/114671>, Erişim tarihi: 25.10.2022
- Wong, P. N. & Yue, W. K. R. (2014). U.S.-China Containment and Counter-Containment in Southeast Asia. *African and Asian Studies*, 13(1-2), 33–58. <https://doi.org/10.1163/15692108-12341284>
- Wu, Z. (2015). India-Myanmar Bilateral Relations: Cooperate Actively and Progress Significantly. In: R. Wang & C. Zhu (Eds.), *Annual Report on the Development of International Relations in the Indian Ocean Region (2014)* (pp. 155-169). Springer, Berlin.
- Xinhua (2021, 2 Şubat). Major Cabinet Reshuffle Announced in Myanmar. http://www.xinhuanet.com/english/2021-02/02/c_139713877.htm, Erişim tarihi: 06.05.2022
- Zhao, H. (2014). Japan and China: Competing for Good Relations with Myanmar. *The Journal of East Asian Affairs*, 28(2), 1-23.
- Zou, Y. & Jones, L. (2020). China's Response to Threats to Its Overseas Economic Interests: Softening Non-Interference and Cultivating Hegemony. *Journal of Contemporary China*, 29(121), 92-108. <https://doi.org/10.1080/10670564.2019.1621532>